ЎРТАЧИРЧИК ТУМАНЛАРОРО ИКТИСОДИЙ СУДИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ХАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Ўртачирчиқ тумани

2024 йил 16 апрель

Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий суди судьяси У.Суюнов раислигида, судья ёрдамчиси Ж.Ибрагимов котиблигида даъвогар - "QIPCHOQ-FATIMA" фермер хўжалиги манфаатида Тошкент вилояти фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгашининг жавобгар - "SANTA GROUP AGRO" МЧЖ ҳисобидан 10.517.271,04 сўм асосий қарз ва 6.100.017 сўм пеня ундириш тўғрисидаги даъво аризаси бўйича иқтисодий ишни, Кенгаш вакили – Р.Жамолов (ишончнома асосида), жавобгар вакили – Дж.Садиков (ишончнома асосида)лар иштирокида суд биносида очиқ суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

аниқлади:

Тошкент вилояти фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари Кенгаши даъвогар - "QIPCHOQ-FATIMA" фермер хўжалиги манфаатида Ўртачирчиқ туманлараро иқтисодий судига даъво ариза билан мурожаат қилиб, жавобгар - "SANTA GROUP AGRO" МЧЖ ҳисобидан 10.517.271,04 сўм асосий қарз ва 6.100.017 сўм пеня ундиришни сўраган.

мажлисида Суд иштирок этган Кенгаш вакили жавобгар кунига тўлов амалга томонидан СУД мажлиси қадар ҳам оширилмаганлигини баён қилиб, даъво талабларини тўлиқ қаноатлантириб беришни сўради.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили даъво талабидаги асосий қарздорлик суммасига эътироз билдирмади ва тўлаб беришини маълум қилиб, бугунги кунда Жамиятнинг молиявий аҳволи яҳши эмаслигини билдириб, пеня суммасини камайтириб беришни сўради.

Даъвогар вакиллари суд мажлиси куни ва жойи ҳақида тегишли тартибда огоҳлантирилишига қарамасдан, суд мажлисида иштирок этмадилар.

Суд ишни даъвогар вакиллари иштирокисиз кўриб чиқишни, ишда иштирок этган тарафлар вакиллари тушунтиришларини тинглаб, ишдаги мавжуд ҳужжатлар билан танишиб, қуйидаги асосларга кўра

даъвогарнинг даъво талабларини қисман қаноатлантиришни, ишни кўриш билан боғлиқ суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топади.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (бундан буён матнда ФК деб юритилади)нинг 8 ва 234-моддаларига, асосан мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади. Мазкур холатда тарафларнинг мажбуриятлари контрактация шартномасидан келиб чиққан.

ФКнинг 465-моддасида контрактация шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга - тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳаҳини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Иш хужжатларидан аниқланишича, 2022 йил 15 август куни тарафлар ўртасида пахта хом ашёсини етказиб бериш бўйича 10/16-сонли фьючерс шартномаси тузилган.

Шартноманинг 1.1-бандига кўра, "Хўжалик" 2,0 гектар ер майдонидан 6,0 тонна буғдойни "Буюртмачи"га етказиб бериш, "Буюртмачи" эса ушбу маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Шартнома шартларидан келиб чиқиб, даъвогар томонидан тегишли ҳисоб-фактураларга асосан жавобгарга жами ҚҚС билан бирга 14.862.339,71 сўмлик 6.112,89 кг. буғдой етказиб берилган.

Бироқ, жавобгар ўзининг шартномавий мажбуриятларини лозим даражада бажармасдан етказиб берилган маҳсулот ҳақини тўлиқ тўлаб бермаган. Натижада жавобгарнинг даъвогар олдидаги қарздорлиги 10.517.271,04 сўмни ташкил этган. Ушбу қарздорлик иш ҳужжатларида мавжуд бўлган икки томонлама тасдиқланган ҳисобварақ-фактуралар ҳамда юк ҳати билан ўз тасдиғини топади.

Ушбу қарздорликни ундириш борасидаги даъвогарнинг 14.02.2024 йилдаги 03/04-14-41-сонли талабномаси жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган.

ФКнинг 236-моддасига асосан, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса - иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Даъвогар вакилининг суд мажлисида берган тушунтиришлари ва ўз важларини тасдиқлаш учун судга тақдим этган хужжатларга кўра суд даъво талабининг асосий қарз ундириш қисмини асосли деб ҳисоблайди ва қаноатлантиришни лозим топади.

Шунингдек, даъвогар ўзининг даъво талабида жавобгардан шартноманинг 4.2-бандига асосан 6.100.017 сўм пеня ундириб беришни сўраган.

ФКнинг 333-моддасига асосан, қарздор айби бўлган тақдирда мажбуриятни бажармаганлиги ёки лозим даражада бажармаганлиги учун, агар қонун ҳужжатларида ёки шартномада бошқача тартиб белгиланмаган бўлса, жавоб беради.

Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фуқаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги №163-сонли қарорининг 2-бандида шартномада жарима ёки пеня шаклида белгиланадиган неустойка тарафлар томонидан қабул қилинган мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш усулларидан бири хисобланиши, неустойкани ундириш тўғрисидаги даъволарни хал қилишда неустойка миқдорининг қонун талабларига мувофиқ ҳисобланганлиги, унинг асослилиги, мажбурият бузилиши оқибатларига мутаносиблиги каби холатларни хар томонлама ва чуқур мухокама қилиб, талаб қилинган неустойканинг адолатли микдорини белгилашлари шартлиги тўғрисида тушунтириш берилган.

Ушбу ҳолатда, суд шартноманинг шартларига кўра, топширилган маҳсулотлар учун жавобгар томонидан ўз ваҳтида тўловлар амалга оширилмаганлиги сабабли, даъвогарнинг даъво аризасидаги жавобгар ҳисобидан пеня ундириш талабини асосли деб ҳисоблайди.

Бироқ, Ўзбекистон Республикаси Олий Хўжалик суди Пленумининг "Мажбуриятларни бажармаганлик ёки лозим даражада бажармаганлик учун мулкий жавобгарлик тўғрисидаги фукаролик қонун хужжатларини қўллашнинг айрим масалалари ҳақида"ги №163-сонли қарорининг Ўзбекистон Республикаси 4-бандида. Фуқаролик кодексининг 326-моддасида агар тўланиши лозим бўлган неустойка кредиторнинг мажбуриятини бузиш оқибатларига номутаносиблиги кўриниб турса, суд неустойкани камайтиришга ҳақли эканлиги, бунда қарздор мажбуриятни қай даражада бажарганлиги, мажбуриятда иштирок этаётган тарафларнинг мулкий ахволи, шунингдек кредиторнинг манфаатлари эътиборга олиниши кераклиги, суд алохида холларда қарздор ва кредиторнинг манфаатларини хисобга олиб, кредиторга тўланиши лозим бўлган неустойкани камайтириш хуқуқига эга эканлиги назарда тутилган. Бунда неустойканинг энг кам миқдори 327-моддасида Фукаролик кодексининг кўрсатилган эътиборга миқдоридан кам бўлмаслиги лозимлигини олиб, жавобгардан ундирилиши суммасини талаб килинган пеня

камайтиришни, яъни 2.000.000 сўм миқдорида қаноатлантиришни лозим деб хисоблайди.

ИПКнинг 118-моддасига асосан, даъвогар тўлашдан белгиланган тартибда озод қилинган давлат божи, агар жавобгар бож тўлашдан озод қилинмаган бўлса, қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда жавобгардан республика бюджети даромадига ундирилади. Агар даъвогар томонидан билдирилган неустойкани ундириш ҳақидаги талаб асосли бўлиб, бироқ унинг миқдори қонун ҳужжатларида белгиланган ҳуқуқдан фойдаланилган ҳолда суд томонидан камайтирилган бўлса, суд ҳаражатларининг камайтирилиши ҳисобга олинмаган ҳолда ундирилиши лозим бўлган неустойка суммасидан келиб чиққан ҳолда, суд ҳаражатлари жавобгарнинг зиммасига юклатилиши лозим.

Қайд этилганларга кўра, суд даъвогарнинг даъво талабларини қисман қаноатлантиришни, суд харажатларини жавобгар зиммасига юклашни лозим топди.

Бинобарин, Ўзбекистон Республикаси ФКнинг 8, 234, 236, 333, 465-моддалари, ИПКнинг 118, 128, 170, 176-179, 186-моддаларини қўллаб, суд

қарор қилади:

Даъвогарнинг даъво талаблари қисман қаноатлантирилсин.

Жавобгар - "SANTA GROUP AGRO" МЧЖ ҳисобидан даъвогар - "QIPCHOQ-FATIMA" фермер хўжалиги фойдасига 10.517.271,04 сўм асосий қарз, 2.000.000 сўм пеня ва 34.000 сўм почта харажати ундирилсин.

Даъво талабларининг қолған қисмини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар - "SANTA GROUP AGRO" МЧЖ ҳисобидан Республика бюджетига 340.000 сўм давлат божи ундирилсин.

Хал қилув қарори бир ой муддат ўтгач қонуний кучга кириши қайд этилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақаси берилсин.

Мазкур ҳал қилув қарорига нисбатан қонунда белгиланган муддатда ушбу суд орқали Тошкент вилоят судига тегишли тартибда шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Раислик қилувчи,

У.Суюнов